

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Соціологія організацій

Шифр та назва спеціальності

054 - Соціологія

Освітня програма

Соціологія управління

Рівень освіти

Бакалавр

Семестр

5

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Кафедра

Соціології і публічного управління (305)

Тип дисципліни

Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Ляшенко Наталія Олександрівна

Nataliia.Liashenko@khipi.edu.ua

Кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології і публічного управління

Авторка понад 60 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Соціологія сім'ї», «Загальна соціологія», «Соціологія організацій», «Сучасні соціологічні теорії», «Методологія та методи соціологічних досліджень», "Соціологія гендеру".

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

<http://web.kpi.kharkov.ua/sp/profesors-ko-vikladats-kij-sklad/>

Загальна інформація

Анотація

У курсі висвітлюються основні проблемні положення та категорії організації як соціального феномену, розглядаються основні її компоненти, типи та види організаційних структур, наукові підходи до пояснення функціонування організації, поведінка її членів..

Мета та цілі дисципліни

ознайомлення студентів з основами теорії організацій, феноменом організації та джерелами організованості в суспільстві; типологією організацій; структурою та функціями, стадіями розвитку організацій; цілями, завданнями, що стоять перед сучасними організаціями; особливостями інформаційних та комунікаційних процесів в організаціях; специфікою організаційної культури.

Формат заняття

Лекції, практичні заняття, консультації.. Підсумковий контроль – екзамен.

Компетентності

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК 10. Здатність застосовувати математико-статистичний апарат для обробки соціологічних даних різної природи та інтерпретації результатів дослідження й вміти використовувати їх при прийнятті управлінських рішень.

СК11. Здатність здійснювати соціологічне забезпечення управління на основі знань філософських, культурних, правових, економічних та суспільних основ та принципів функціонування соціальних об'єктів і організацій, їх структури, властивостей, особливостей оптимізації, методологічних засад соціального управління та соціального аудиту.

СК12. Здатність аналізувати соціальні відносини та ефективність соціальних взаємодій, здійснювати соціологічне забезпечення управління в окремих сферах їх існування.

Результати навчання

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

РН14. Знати основні категорії соціального управління, основні типи організаційно-управлінських структур та шляхи оптимізації діяльності персоналу організації, потенціал соціологічного забезпечення управлінського процесу в організаціях; вміти будувати дерево цілей для діагностики діяльності та формувати стратегії розвитку організації.

РН 15. Знати специфіку регулювання соціальними відносинами, вміти здійснювати соціологічний супровід управлінської діяльності в різних сферах суспільного життя як в умовах сталого розвитку суспільства, так і при наявності небезпеки, кризи й загострення ризику

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 32 год., самостійна робота – 86 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: "Загальна соціологія", "Основи економічної теорії", "Соціологія особистості та девіантної поведінки", "Соціологія культури", "Сучасні соціологічні теорії".

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладення; частково-пошуковий, або евристичний метод (лекції за окремими темами викладаються в проблемний формі). Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час підготовки індивідуальних проектів); дослідницький метод (студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть дослідження, вимірюють інші пошукові дії для створення презентації на задану тему). Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі дискусії.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Введення в соціологію організацій

Соціологія організацій як наука. Внесок соціології організацій в управління соціальними системами. Природна та штучна організація. Організації як об'єкт вивчення соціології. Ознаки організацій.

Тема 2. Основні етапи формування соціології організацій

Соціально-економічні умови виникнення теорії організацій. Школа наукового управління. Школа людських відносин. Психологічна школа в теорії організацій.

Тема 3. Сучасні теоретичні підходи до вивчення організацій

Системний підхід до вивчення організації. Структурно-функціональний підхід до вивчення організації. Ситуаційний підхід до вивчення організації. Дослідження Т. Бернса та Г. Сталкера: «механістична» та «органічна» моделі організації. Типи організацій у залежності від їх відносин із зовнішнім середовищем за П. Лоранжом та М. Мортоном.

Тема 4. Структура та основні елементи організацій.

Визначення структури організації. Основні параметри організаційної структури: складність, ступінь формалізації та централізація. Ціль як елемент стратегії, структури та діяльності організації. Типологія цілей організації. Складність або диференціація організації як параметр організаційної структури. Типи диференціації структури організації: горизонтальна, вертикальна та диференціація в просторі. Інтеграція як параметр структури організації

Тема 5. Типологія та конфігурація організацій

Нормативна та фактична соціальна структури організації. Формальна та неформальна структури організації: проблеми їх співвідношення. Типологія та конфігурація організації. Міра централізації та взаємне розташування структурних одиниць (підрозділів). Лінійна, лінійно-штабна, продуктова структури організації. Функціональна структура організації. Лінійно-функціональна структура організації. Матричні та вільні структури організації..

Тема 6. Роль зовнішнього середовища для організації

Поняття та структура зовнішнього середовища організації. Характеристики зовнішнього середовища організації. Види зв'язків організації з зовнішнім середовищем. Стратегії організації у відношеннях з зовнішнім середовищем. Зміни зовнішнього середовища організації під час війни.

Тема 7. Персонал та групові процеси в організації

Поняття та типи персоналу організації. Основні етапи роботи з персоналом. Набор та відбір персоналу. Оцінка персоналу в організації. Плинність кадрів в організації. Поняття та характеристика групової поведінки. Класифікація груп в організації. Етапи групової динаміки: стадія виникнення групи, стадія самоствердження, стадія нормоутворення, виконавча стадія, стадія перериву.

Тема 8. Комунікаційні процеси в організації

Природа комунікації в організації. Принципіальні моделі комунікації в організаціях. Функціонування комунікації в організаціях. Типологія комунікації в організації. Інформація як організаційний ресурс, умова розвитку та управління організацією. Чинники ефективного інформування її членів.

Дезінформація в житті організації. Роль чуток у функціонуванні і розвитку організації.

Тема 9. Організаційна культура

Поняття та складові організаційної культури. Зміст організаційної культури: діяльнісно-рольовий культурний комплекс, управлінський культурний комплекс, культурний комплекс взаємодії з зовнішнім середовищем, поведінковий культурний комплекс. Види корпоративної культури та її вплив на організацію.

Тема 10. Організаційна динаміка

Сутність та типологія соціальних змін в організації. Основні напрямки змін в організації. Типи організаційних змін. Головні причини опору інноваціям.

Теми практичних занять

Тема 1. Організації як об'єкт вивчення соціології

Соціологія організацій як наука. Природна та штучна організація. Ознаки організації.

Тема 2. Основні етапи формування соціології організацій

Соціально-економічні умови виникнення теорії організацій. Школа наукового управління. Школа людських відносин. Психологічна школа в теорії організацій.

Тема 3. Сучасні теоретичні підходи до вивчення організацій

Системний підхід до вивчення організації. Структурно-функціональний підхід до вивчення організації. Ситуаційний підхід до вивчення організації. Дослідження Т. Бернса та Г. Сталкера: «механістична» та «органічна» моделі організації. Типи організацій у залежності від їх відносин із зовнішнім середовищем за П. Лоранжом та М. Мортоном.

Тема 4. Структура та основні елементи організацій

Визначення та основні параметри організаційної структури: складність, ступінь формалізації та централізація. Ціль як елемент стратегії, структури та діяльності організації. Типологія цілей організації. Диференціація організації як параметр організаційної структури. Інтеграція як параметр структури організації. Можливі зміни структури організацій що пов'язані з війною.

Тема 5. Типологія та конфігурація організацій

Нормативна та фактична соціальна структури організації. Формальна та неформальна структури організації: проблеми їх співвідношення. Типологія та конфігурація організації. Міра централізації

та взаємне розташування структурних одиниць (підрозділів). Лінійна, лінейно-штабна, продуктова структури організації. Функціональна структура організації. Лінейно-функціональна структура організації. Матричні та вільні структури організації..

Тема 6. Роль зовнішнього середовища для організації

Поняття та структура зовнішнього середовища організації. Характеристики зовнішнього середовища організації. Види зв'язків організації з зовнішнім середовищем. Стратегії організації у відношеннях з зовнішнім середовищем. Зміни зовнішнього середовища організації під час війни.

Тема 7. Персонал та групові процеси в організації

Поняття та типи персоналу організації. Основні етапи роботи з персоналом. Набор та відбір персоналу. Оцінка персоналу в організації. Плинність кадрів в організації. Зміни персоналу організації що викликає війна. Поняття та характеристика групової поведінки. Класифікація груп в організації. Етапи групової динаміки: стадія виникнення групи, стадія самоствердження, стадія нормоутворення, виконавча стадія, стадія перериву.

Тема 8. Комуникаційні процеси в організації

Принципальні моделі комунікації в організаціях. Функціонування комунікації в організаціях.

Типологія комунікації в організації. Інформація як організаційний ресурс і умова розвитку організації. Чинники ефективного інформування її членів. Дезінформація в житті організації.

Тема 9. Організаційна культура

Поняття та складові організаційної культури. Зміст організаційної культури: діяльнісно-рольовий культурний комплекс, управлінський культурний комплекс, культурний комплекс взаємодії з зовнішнім середовищем, поведінковий культурний комплекс. Види корпоративної культури та її вплив на організацію.

Тема 10. Організаційна динаміка

Сутність та типологія соціальних змін в організації. Основні напрямки змін в організації. Типи організаційних змін. Головні причини опору інноваціям.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання у вигляді реферату та представлення його як презентації за темою, яку студент вільно обирає з числа тем, які пропонуються або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Студент представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок. Основний зміст презентації доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку (10 балів), що додається до загального рейтингу. Крім того наприкінці курсу студенту потрібно розробити методологічний розділ програми соціологічного дослідження за темою що обирається та представити її на останньому практичному занятті (10 балів).

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Соціологія організацій: навчальний посібник / І.М. Гавриленко, В.І. Кузьменко., О.Л. Скідін, Запоріжжя, ГУ «ЗІДМУ», 2007 р., 407 с.
2. Барков С.А. Соціологія організацій 2015 р. / С.А.Барков URL: https://stud.com.ua/36031/sotsiologiya/sotsiologiya_organizatsiy
3. Особистість в соціальних організаціях: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 054 «Соціологія» / К.А. Агаларова, Т.М. Байдак, М.В. Бірюкова, В.О. Болотова, Н.О. Ляшенко, І.П. Рущенко – Харків : НТУ «ХПІ», 2020. – 170 с.
<http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47130> t
4. Монастирський Г.Л. Теорія організації: підручник. 2-е видання, доповнене й перероблене. Тернопіль: "Крок", 2019. 368 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37776/1/Theoriia%20orhanizatsii%20202019.pdf
5. Монастирський Г. Л. Теорія організації: підручник. 2-е видання, доповнене й перероблене. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 329 с. chrome-

extension://efaidnbmnnibpcajpcglclefindmkaj/http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41366/1/TO_pidruchnyk_2020.pdf

Додаткова література

6. Соціологія управління та організацій [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Л. М. Димитрова ; Національний технічний ун-т "Київський політехнічний ін-т". - 2-ге вид., виправ. і доп. - К. : Політехніка НТТУ "КПІ" : Ліра-К, 2005. – 156 с.
7. Бельська Т. В. Конспект лекцій з дисципліни «Теорія організації» (для студентів магістратури спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Т. В. Бельська. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 78 с. chrome-extension://efaidnbmnnibpcajpcglclefindmkaj/http://eprints.kname.edu.ua/50037/1/2017%20210%D0%9A%D0%9B_%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%BA%D0%B0.pdf
8. Гайдученко С. О. Організаційна культура : конспект лекцій для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування / С. О. Гайдученко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. – 75 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://core.ac.uk/download/pdf/356030187.pdf
9. Захарчин Г.М. Корпоративна культура: Навчальний посібник // Г.М. Захарчин URL: chrome-extension://efaidnbmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/129615/mod_resource/content/1/%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%87%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b8%d0%b9%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%9e%d1%80%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d1%96%d0%b7%d0%b0%d1%86%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b0%20%d0%ba%d1%83%d0%bb%d1%8c%d1%82%d1%83%d1%80%d0%b0.pdf
10. Отенко І. П. Корпоративна культура: міжнародний та трансформаційний аспекти : монографія / І. П. Отенко, М. І. Чепелюк. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 243 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnibpcajpcglclefindmkaj/http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/20079/1/2018-%20%d0%9e%d1%82%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%86%20%d0%9f%2c%20%d0%a7%d0%b5%d0%bf%d0%b5%d0%bb%d1%8e%d0%ba%20%d0%9c%20%d0%86.pdf
11. Organization and Organizational Behaviour // http://www.trmv.edu.in/pdf/Distance_education/BCA%20Books/BCA%20VI%20SEM/BCA-629%20OB.pdf
12. Organizations: behavior, structure, processes. Fourteenth Edition / James L. Gibson University of Kentucky John M. Ivancevich University of Houston James H. Donnelly, Jr. University of Kentucky Robert Konopaske Texas State University // http://dl.motamem.org/organizations_behavior_structure.pdf

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (10%) та поточного оцінювання (90%).
Екзамен: два теоретичних питання за темами курсу.
Поточне оцінювання: підсумковий онлайн тест за курсом (15%), індивідуальні завдання: проект/реферат (10%), поточне оцінювання під час практичних занять (55%)

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та добroчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної добroчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силabus погоджено

Дата погодження, підпис

30.06.2023

Завідувач кафедри
Володимир МОРОЗ

Дата погодження, підпис

30.06.2023

Гарант ОП
Марина БІРЮКОВА